

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ
การลงทะเบียนนุชยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๗๕/๒๕๖๔

เรื่อง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน กรณีกล่าวอ้างว่าหน่วยงานของรัฐกำหนดราคากลางที่ดินไม่เป็นธรรม

ผู้ร้อง

[REDACTED]

ผู้ถูกร้อง

โครงการคลปะทานร้อยเอ็ด
สำนักงานคลปะทานที่ ๖

ที่ ๑

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๗/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์โฉนดที่ดิน [REDACTED]

[REDACTED] จังหวัดร้อยเอ็ด [REDACTED]

เมื่อปี ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินการสร้างคลองคลปะทานฝ่านที่ดินของผู้ร้องเพื่อทำเป็นคลองระบายน้ำเพื่อเกษตรกรรม ขณะนั้นบิดาและมารดาของผู้ร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๓ ผู้ร้องได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อขอรับเงินค่าชดเชยทดแทนที่ดินตาราง ๑,๐๐๐ วาท และขอให้ผู้ถูกร้องทั้งสองพิจารณาจ่ายเงินชดเชยกรณีขาดประโยชน์จากการไม่ได้ทำนาเพิ่มเติมโดยคำนวณเป็นค่าเช่าปีละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นระยะเวลา ๕๐ ปี เนื่องจากเสียประโยชน์จากการไม่ได้ทำนาในพื้นที่ที่ถูกเขตคลองคลปะทาน ประกอบกับที่ดินของผู้ร้องอยู่ติดทางหลวงชนบทและผ่านทางข้ามมีการปราบปรามไร่องหนึ่งล้านบาท จากนั้นปี ๒๕๖๔ ผู้ร้องทางสถานค่าชดเชยทดแทนที่ดินและเงินชดเชยกรณีขาดประโยชน์จากการไม่ได้ทำนา โดยมีหนังสือถึงผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมา ผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งผลการพิจารณาการขอค่าชดเชยทดแทนที่ดินซึ่งผู้ร้องจะได้รับค่าชดเชยทดแทนที่ดินตามราคายืนที่คณะกรรมการกำหนดในราคาระยะละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนการร้องขอรับเงินชดเชย

/ค่าเสียประโยชน์...

ค่าเสียประโยชน์จากการไม่ได้ทำงาน คณะกรรมการไม่สามารถจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ร้องได้ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติกรรมตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๓.๑ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ กษ ๐๓๑๕.๐๙/๑๙๓ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๒ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ กษ ๐๓๑๕/๑๙๙ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๓ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ กษ ๐๓๑๕/๑๙๖ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารประกอบ ได้แก่

๓.๓.๑ สำเนาคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ ๒๐๒๗/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าหดแทนทรัพย์สินเพื่อชลประทาน ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒

๓.๓.๒ สำเนาหนังสือฝ่ายจัดหาที่ดินที่ ๒ ส่วนจัดหาที่ดินที่ ๒ สำนักกฎหมาย และที่ดิน ที่ สมด ๖.๓/๓๒๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอค่าชดเชยหดแทนที่ดิน

๓.๔ หนังสือผู้ถูกร้อง ฉบับลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๕ หนังสือผู้ร้อง ฉบับลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๖ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ กษ ๐๓๑๕/๒๖๒ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๗ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ กช ๐๓๑๕.๐๙/๓๒๘ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๕
ถึงเลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๘ บันทึกสรุปข้อเท็จจริงทางโทรศัพท์จากผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕

๓.๙ เอกสารกรมธนารักษ์ ราคาประเมินที่ดินผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๗๗

๔.๒ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๗

๔.๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเงินคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐

๔.๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเงินคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง
ฝ่ายผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชน
ที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

จังหวัดร้อยเอ็ด

เมื่อปี ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินการสร้างคลองชลประทานสำหรับส่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม
(มีขนาดความกว้างตั้งแต่ ๑๐ เมตร ถึง ๔๐ เมตร ยาวทั้งสิ้นประมาณ ๕๐ กิโลเมตร) โดยมีผู้ถูกร้องที่ ๒
ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล กรมชลประทานมีภารกิจในการพัฒนาแหล่งน้ำและจัดสรรน้ำให้แก่ผู้ใช้น้ำ
ทุกประเภท การจัดหาที่ดินเพื่อการชลประทานจึงเป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดิน
เพื่อการชลประทาน สามารถดำเนินการโดยวิธีเจ้าตกลงซื้อขาย การเงินคืน และการขอใช้ที่ดินสงวน
ห่วงห้ามของทางราชการ โดยจ่ายเงินค่าทดแทนตามมติคณะรัฐมนตรี รวมถึงการรับอุทิศที่ดิน
ต่อมาปี ๒๕๖๓ ผู้ร้องมีหนังสือถึงผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อขอรับเงินค่าชดเชยทดแทนที่ดินโดยแจ้งการยอมรับ
เงินค่าทดแทนที่ดินตารางวาระ ๑,๐๐๐ บาท และขอให้ผู้ถูกร้องทั้งสองพิจารณาจ่ายเงินชดเชย
กรณีขาดประโยชน์จากการไม่ได้ทำนาโดยขอคำนวณเป็นค่าเช่าปีละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นระยะเวลา ๔๐ ปี

จากการตรวจสอบกรณีตามคำร้อง ผู้ถูกร้องทั้งสองชี้แจงรับฟังได้ว่า การก่อสร้าง
คลองชลประทานได้แล้วเสร็จตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ ซึ่งได้มีการจ่ายค่าทดแทนแก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบ
ไปหมดแล้ว คงเหลือส่วนของผู้ร้องเนื่องจากเดิมมีช่องว่างหรือมารดาของผู้ร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์
ซึ่งขณะนั้นมีปัญหาข้อพิพาทโต้แย้งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินจึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดหาที่ดินให้แล้ว
เสร็จได้ (กล่าวคือ ไม่สามารถดำเนินการออกพระราชบัญญัติที่ดินเนื่อหาข้อพิพาทโต้แย้งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินได้)
ปัญหา
ข้อพิพาทโต้แย้งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ยุติลงเมื่อปี ๒๕๕๓ และในปี ๒๕๕๔ ผู้ร้องจึงทำการแบ่งแยก
โฉนดที่ดินแปลงพิพาทออกเป็น ๔ ส่วน โดยแบ่งระหว่างผู้ร้องและน้องสาวของผู้ร้องคนละ ๒ ส่วน

ส่วนที่หนึ่งสำหรับเป็นที่ดินทำกินและส่วนที่สองเป็นส่วนที่ถูกเขตคลองชลประทาน จางนั้นปี ๒๕๖๐ ผู้ร้องจึงได้ติดต่อผู้ถูกร้องห้างสอง รวมทั้งมีหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๖ กฤกฏาคม ๒๕๖๓ ถึงผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อขอค่าซดเชยทดแทนที่ดิน ผู้ถูกร้องห้างสองจึงพิจารณาดำเนินการตามหลักการจัดหาที่ดินเพื่อการชลประทานตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๓๙๗/๒๕๓๒ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๒ โดยเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่จัดซื้อและกำหนดราคาเบื้องต้นของสังหาริมทรัพย์ ที่ถูกเขตชลประทานตามนัยแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ และหรือตามมติคณะกรรมการรัฐมนตรีให้เจรจาซื้อขาย ตลอดจนพิจารณาคำร้องเรียนของราษฎร และในปี ๒๕๖๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ ๒๐๒๗/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานโดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (๑) จัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินที่ถูกเขตงานก่อสร้างโครงการชลประทานตามนัยแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ (๒) ตรวจสอบทรัพย์สินและเจรจาทำความตกลงซื้อขายกับเจ้าของที่ดินที่ถูกเขตงานก่อสร้างโครงการชลประทาน และพิจารณาคำร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน (๓) ควบคุมการจ่ายเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (๔) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบทรัพย์สินทุกชนิด หรือคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

จากคำสั่งดังกล่าวได้มีการประชุมคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน เมื่อวันที่ ๑๕ กฤกฏาคม ๒๕๖๓ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ที่ประชุมได้พิจารณาราคาค่าทดแทนที่ดินเพื่อการชลประทานโดยพิจารณาตามหนังสือกรมสารบรรณคณะกรรมการรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร ที่ นว. ๑๕๕/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๐๐ เรื่องการเวนคืนที่ดินของทางราชการ ซึ่งกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ให้ทางราชการตกลงซื้อขายกับราษฎรก่อนถ้าตกลงซื้อขายกันได้ก็ไม่ต้องออกพระราชบัญญัติเวนคืน โดยในการเข้าไปตกลงซื้อขายกับราษฎร จะต้องมีการกำหนดค่าทดแทนก่อนเพื่อนำไปเป็นข้อตกลงกับราษฎรว่าจะยอมรับราคาก่าทดแทนตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือไม่ และผลการพิจารณากำหนดเกณฑ์การจ่ายเงินที่ประชุม มีมติเห็นชอบกำหนดค่าทดแทนที่ดินตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามบัญชีราคาประเมินรอบปีปัจจุบัน ราคาต่ำสุดไว้ละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท หากราคาประเมินมีการปรับเปลี่ยนในอัตราที่สูงขึ้นก็ให้ปรับตามอัตรานั้น ๆ โดยมีข้อพิจารณากรณีของผู้ร้อง ดังนี้

(๑) กรณีที่ดินที่ถูกเขตชลประทานรายของผู้ร้องตามหนังสือแสดงสิทธิ์ที่ดิน [REDACTED]

[REDACTED] จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้ในการก่อสร้างคลองระบายน้ำ D4

ถูกเขตชลประทานจำนวนเนื้อที่ ๐-๓-๗๘ ไร่ ราคาประเมินตามหลักเกณฑ์คณการกำหนดซึ่งเป็นการกำหนดรายแปลง ราคาเริ่มต้น ๕๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ร้องจะได้รับเงินจำนวน ๓๗,๐๐๐ บาท ซึ่งได้ตรวจสอบราคาประเมินที่ดินดังกล่าวเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ 布拉กภูวายังคงอัตราประเมินที่ดินในตารางว่าละ ๑,๐๐๐ บาท คงเดิม

(๒) คณการกำหนดจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๐๒๗/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒ มีอำนาจหน้าที่จัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินที่ถูกเขตางกอสร้างโครงการชลประทานตามนัยแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเรือนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ การร้องขอรับเงินชดเชยค่าเสียประโยชน์จากการไม่ได้ดำเนินเวลา ๔๐ ปี โดยขอค่าเช่าปีละ ๕,๐๐๐ บาท ในส่วนนี้คณการชุดนี้ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาค่าชดเชยค่าเสียประโยชน์ตามข้อเรียกร้องให้แก่ผู้ร้องทั้งนี้ คณกรรมการอาศัยอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งดังกล่าว ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมการพิจารณาค่าชดเชยค่าเสียประโยชน์ แต่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน

จากนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แจ้งผลการพิจารณาดังกล่าวข้างต้นให้ผู้ร้องทราบ [REDACTED]

[REDACTED] ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้สำนักงานคณกรรมการสิทธิอิมบัญชุณแห่งชาติทราบว่า ขณะนี้ผู้ถูกร้องทั้งสองได้ดำเนินการเสนอกรมชลประทานเห็นชอบอนุมัติจ่ายบัญชีค่าทดแทนที่ดิน พร้อมของบประมาณเพื่อนำจ่ายค่าทดแทนที่ดินเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕ หากได้รับการจัดสรรงบประมาณก็จะดำเนินการจ่ายเงินค่าทดแทนและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมกับผู้ร้อง (รายละเอียดตามหนังสือ ที่ กษ ๐๓๑๕.๐๙/๓๒๘ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๕) ประกอบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องได้ประสานขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕ [REDACTED] โดยผู้ร้องแจ้งว่า ขณะนี้ยังไม่ได้รับแจ้งความคืบหน้าเกี่ยวกับการอนุมัติจ่ายค่าทดแทนที่ดินจากผู้ถูกร้องทั้งสอง และผู้ร้องไม่ติดใจที่จะเรียกร้องค่าชดเชยค่าเสียประโยชน์จากการไม่ได้ดำเนิน แต่ผู้ร้องต้องการขอให้ผู้ถูกร้องทั้งสองและกรมชลประทานดำเนินการอนุมัติจ่ายเงินทดแทนค่าที่ดินให้แก่ผู้ร้องโดยเร็วเนื่องจากล่าช้านานแล้ว

กรณีตามคำร้องมีปัญหาต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิอิมบัญชุณ กรณีเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานไม่เป็นธรรมกับผู้ร้อง และการจ่ายค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานให้แก่ผู้ร้องเกิดความล่าช้าหรือไม่ อย่างไร

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๑ มาตรา ๓๗ ได้บัญญัติให้การรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินและการสืบมรดก โดยการwenคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณะปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการwenคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกwenคืนรวมถึงประโยชน์ที่ผู้ถูกwenคืนอาจได้รับจากการwenคืนนั้น และมาตรา ๓๒ (๑) บัญญัติให้รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพย์กรณ้ำ และพลังงาน โดยวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวคือให้เกิดความสอดคล้องและสมดุลกันระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คนและสังคม เศรษฐกิจ หุ้นส่วนความร่วมมือ และสันติภาพและความสงบสุข โดยรัฐต้องอำนวยให้ประชาชนใช้ที่ดินในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำรงชีพที่ดีอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ข้อ ๑๗ ที่ระบุไว้ว่า (๑) ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง เช่นเดียวกับโดยร่วมกับผู้อื่น และ (๒) บุคคลใด ๆ ที่จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

จากการตรวจสอบกรณีตามคำร้องสามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการซ่อมประทานไม่เป็นธรรมกับผู้ร้องหรือไม่ อย่างไร

/จากการตรวจสอบ...

^๑รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การwenคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณะปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการwenคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกwenคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกwenคืนอาจได้รับจากการwenคืนนั้น

๑๖

๗๖

มาตรา ๓๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพย์กรณ้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑๗

๗๗

จากการตรวจสอบปรากฏว่า กรณีตามคำร้องผู้ถูกร้องทั้งสองได้สร้างคลองชลประทานโดยดำเนินการตามภารกิจและหน้าที่ของกรมชลประทานในการพัฒนาแหล่งน้ำและจัดสรรน้ำจึงถือได้ว่า รัฐได้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินของผู้ร้องเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภคและเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติตามตรา ๓๗ และมาตรา ๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานได้พิจารณา การจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน โดยอาศัยอำนาจตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๐๒๗/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒ และพิจารณาภายใต้หลักเกณฑ์ ตามหนังสือกรมสารบรรณคณะกรรมการรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร ที่ นว. ๑๕๕/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ เรื่องการเงินคืนที่ดินของทางราชการ คณะกรรมการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อ การชลประทานได้พิจารณาที่ผู้ร้องร้องขอเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ แล้ว และผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องรับทราบ [REDACTED]

จึงเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องทั้งสองได้ดำเนินการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน เป็นไปตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหลักเกณฑ์ตามหนังสือคณะกรรมการรัฐมนตรีที่กำหนด ให้ทางราชการตกลงซื้อขายกับราษฎรก่อน ถ้าตกลงซื้อขายกันได้ก็ไม่ต้องออกพระราชบัญญัติเงินคืน ประกอบกับขณะนี้กรณีตามคำร้องผู้ร้องยอมรับราคาค่าทดแทนที่ดินตามที่คณะกรรมการกำหนดและ ไม่ติดใจเรียกร้องค่าชดเชยค่าเสียประโยชน์จากการไม่ได้ทำนา ในขั้นนี้ จึงยังไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องทั้งสอง ได้กระทำการหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้ร้องในกรณีเกี่ยวกับการดำเนินการ จัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด

ส่วนประเด็นที่ ๒ ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำการหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน กรณีเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานให้แก่ผู้ร้องเกิดความล่าช้า หรือไม่ อาย่างไร

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ได้มีการนำเอาที่ดินของผู้ร้องไปใช้ประโยชน์เพื่อการชลประทาน โดยผู้ถูกร้องทั้งสองดำเนินการสร้างคลองชลประทานผ่านเข้าไปในที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ร้อง แล้วทำเป็นคลองระบายน้ำสำหรับเกษตรกรรมโดยดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ และก่อสร้างแล้วเสร็จ เมื่อปี ๒๕๓๐ หากนับถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๔๐ ปี แต่ผู้ร้องยังไม่ได้รับเงินค่าทดแทนที่ดินจากผู้ถูกร้อง ทั้งสอง แม้ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะปรากฏว่า สาเหตุที่ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้จ่ายค่าทดแทน ทรัพย์สินเพื่อการชลประทานให้แก่ผู้ร้อง ส่วนหนึ่งจะเกิดจากการโട္ထံเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แปลงพิพาท แต่เมื่อผู้ถูกร้องทั้งสองรวมตลอดถึงกรมชลประทานเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว ในฐานะหน่วยงานของรัฐจึงต้องมีหน้าที่ในการบังคับใช้ กฎหมายและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยเร็วเพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินให้แก่ผู้ร้องด้วย

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาว่า ผู้ร้องได้ประสานไปยังผู้ถูกร้องทั้งสองตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อขอรับค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ซึ่งผู้ร้องเป็นเจ้าของที่ดินเพียงรายเดียวที่ยังไม่ได้รับ ค่าทดแทนดังกล่าว หน่วยงานของรัฐจึงต้องมีหน้าที่ในการพิจารณาและจ่ายค่าทดแทนตามหลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวข้องด้วยความเป็นธรรมและรวดเร็ว การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองใช้ประโยชน์ในที่ดินของผู้ร้อง เพื่อการชลประทานตั้งแต่ปี ๒๕๗๔ เป็นต้นมา แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่จ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้องในฐานะ เจ้าของที่ดินที่ถูกนำໄไปใช้ประโยชน์ จึงเป็นการดำเนินการที่ล่าช้า ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้อง และกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้องเกินสมควรแก่กรณี ถือเป็นการละเลยการกระทำอันเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชน

๖. มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังผู้ถูกร้องทั้งสอง กรมชลประทาน และกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗(๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ ดังนี้

๖.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิด สิทธิมนุษยชน

ให้กรมชลประทานร่วมกับผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาแก้ไข กรณีปัญหาตามคำร้องโดยเร่งรัดการจ่ายเงินค่าทดแทนที่ดิน รวมถึงค่าเสียประโยชน์อื่น ๆ ในที่ดิน เพื่อการชลประทานให้แก่ผู้ร้องพร้อมทั้งต้องยืนยันกำหนดระยะเวลาการจ่ายเงินที่แน่นัด และ แจ้งความคืบหน้าให้ผู้ร้องทราบเป็นระยะด้วย ทั้งนี้ ภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๖.๒. ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๖.๒.๑ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาบทวนคำสั่งกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ที่ ๒๐๒๗/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒ เรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดซื้อ และกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน โดยพิจารณาให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณา กรณีปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พิจารณาค่าชดเชยค่าเสียประโยชน์อื่น ๆ นอกเหนือจากค่าทดแทน ทรัพย์สินเพื่อการชลประทานโดยพิจารณาปัญหาเรื่องร้องเรียนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือกรณีอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน รวมถึงพิจารณา คำอุทธรณ์ของบุคคลที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาของคณะกรรมการจัดซื้อและกำหนด

ค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน เป็นต้น เนื่องจากกรณีปัญหาตามคำร้องคณะกรรมการ
แจ้งว่าไม่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาค่าชดเชยค่าเสียประโยชน์ตามข้อเรียกร้องของผู้ร้อง

๖.๒.๒ ให้กรมชลประทานมีหนังสือประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหาแก่ประชาชน
ไปยังพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทน
ทรัพย์สินเพื่อการชลประทานเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย รวมทั้ง
ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ทุกช่องทางเพื่อให้เป็นที่รับรู้แก่ประชาชนต่อไป

๗. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้าน^๑
การคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕
จึงมีมติว่า ประเด็นการดำเนินการจัดซื้อและกำหนดค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ไม่ปรากฏว่า
ผู้ถูกร้องทั้งสองมีการกระทำการหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่วนประเด็น
การจ่ายค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทานให้แก่ผู้ร้องล่าช้า ถือเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องทั้งสองละเลย
การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสม
ในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและ
คุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๖ ของรายงานนี้ต่อผู้ถูกร้องทั้งสอง กรมชลประทาน และกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓)
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประเพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมานิน
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช
นายวสันต์ ภัยหลักลี

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ